

1) Մաշտոցի թիւերը ըստ 2 ամեն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւնները ընդունում են ամեն լիցքային օր:
 Յայտարարութիւնների լառին 2 կ, բեկկամներին համար կրկնապատկ:

Въспитаніе и обученіе въ наукѣхъ

Պատուական «Նոր-Բար»-ի № 113
Թերթում Ախալցխայի Հայոց Ս. Ստե-
փանյան եկեղեցու երեցվորն Յարութխյն
Ամաստեանցի հայիւնների հետեանքի մե-
լին հաղորդուած լուրը չատենն ինձ
կարգրելով ինչդուռն եմ քարհնածկ
բարամարտել, որ այլը լուրը հաղորդող
ուն չեմ: Ինքս այսչափս ունեանալով տե-
ղա հայոց հոգեւոր կառավարութեան
մէջ, ուր քմնուեցան վերոյիշեալ երեցիո-
ւանի հայիւները, և ծայցով լինելով օ-
րէնքի տրամադրութեան՝ որը պարտա-
ւորեցում է ամեն ով ծառայողն իսկու-
տորընդայա՛հ լինել տառնալիս անդե-
ւում կատարուած գործաւնութիւնների
կարգբերութեամբ՝ երբէք չէի կարող ու

մասին իմ գիտեցածը հարգողի լրա-
գրութեան կամ մասնաւոր անձի:
Վահան Նազարեանց
Ախալցխա
4 օգոստոսի

ՄԻ ԱՆԿՆԱՐԿ ՄԵՐ ԵՒ ՕՏԱՐ ՎԱՃԱ-
ՌԱԿԱՆՆԵՐԻ ԴՈՌԻՔԱՆ ՎՐԱՅ.

Մեր կողմանից վաճառականները
գրութիւնը վաճառեալ ան ժամանակից
երբ արդէն օտար երկրացի վաճառա-
կանները զրանց տեղը ընդեցին, ա-
ռանց վաճառականական դիմագրութիւն-
ները, առանց դատարութիւնների հան-
դիպելու զրանց կողմից: Օտար վաճառ-
ականներն ամենայն հեշտութեամբ տե-
ղացի վաճառականներին ինչպէս ասում
են, թիկնալից հացը խելով, մաքնելուով
ծիւղակցին զրանց վրայ, որովհետեւ մի-
անգամից պարզ կերպով տեսան, թէ
ոչքան զեռ թմբած, մեծած գրութեան
մէջ են զրանք և անպատրաստ իրենց
չափերը պաշտպանելու: Եւ այս բոլորիս
մեր այդ տարօրինակ վաճառականները
գրութիւնից օգտուելով օտար երկրա-
ցիները, քաշել են զրանց տակից կար-
պետը և թողել են զրանց մեկը գետ-
նին, գուցէ մեր վաճառականներն ուշքի
կ'ընան այն ժամանակ միայն, երբ ար-
դէն գետնի ստոնթութիւնը ու խոնար-
թիւնը մինչև նրանց ոտքերի ծածը հա-
սած կ'լինին:

Բայց ինչու արեւօք օտարերկրացիներ-
ը, դարձ մեր երկրի, իրենց օտար
բնակչութեամբ, լեռնով, հասկացողու-
թեամբ և վերջապէս ամեն բանով օ-
տար, կարողացան մեր վաճառականնե-
րի դէմ ամենայն աջողութեամբ մրցել
և երկրիս արդիւնաբերութեան ամենա-
լու ոյժն իրենց կողմը գրաւել: Ինչն է
զրա պատճառը:

Դրա պատճառը պարզելու համար
մեզ հարկաւոր է մեր և օտար երկրացի
վաճառականների միջև մի համեմատու-
թիւն գնել: Սակայն ամբարն մեծ է զը-
րանց միջի տարբերութիւնը, որ բացի
վաճառական անուն կրելուց որով ոչ մի
համեմութիւն չկայ:

Նախ սկսենք այն բանից, որ օտար
վաճառականները (խօսքս Եւրոպայից ե-
կածներին մասին է) անխափած աւելի
կրթեալ և զարգացած են քան մեր տե-
ղացի վաճառականները: Նրանք վաճառ-
ականութիւնը բաժանել են մի քանի
կարգի, այնպէս ինչպէս գիտութիւնը:
Այդ արդէն բաժանել կ'լինէր երկուսի
թէ անձնական և թէ առևտուրի բնա-
ւորութիւնը որոշելու համար: Բայց ըն-
թեքողին աւելի որոշ դադարաւ տարու
համար, մենք մեր տեսածի չափ մի քա-
նի խօսքով ցոյց կ'տանք, թէ ինչպէս է
արտապատուած այդ երկուսի բնաւորու-
թիւնը էլ:

Օտար երկրացին զիտէ մի որ և է
գործի ձեռնարկելիս, նոր ձե տալ, լա-
հասկանալով, որ ոչինչ այնքան չէ զրա-
ւում մարդկանց, որքան նորութիւնը:
Նա կարելոյն չափ խուսափում է վաճառ-
ականական կապութիւնից—ուրիշին
նմանութեւց, գոնէ արտաբնական: Նա գի-
տէ առևտուրի նոր արդիւր գտնել և
արդիւնաբերել համբերութեամբ, և այդ
տեղ քիչ չէ օգնում նրա վաճառականա-
կան, այսպէս ասած, հոտառութիւնը:
Նրա հետախուսութիւնն էլ պակաս չէ ե-
րևում այն բանից, որ նա գիտէ հում
նիւթը մշակել, որ նրա աշխատանքի
ամենալաւ տարրերից մինն է, այդ
պատճառով նա միշտ ձգտում է գեղի
այն երկրները, որտեղ կայ և առատ
է այդ հում նիւթը: Քիչ չէ օգնում նրա
աջողութեանը նոր գործ ձեռնարկելու
ժամանակ նրա ունենցած համարձակու-
թիւնը, որովհետեւ, նախ քան այդ նոր
գործին ձեռնարկելը, նա երկար ու բա-
րակ մտածում և ամեն կողմից քննում է

զրա շահաւէտութիւնը, երբ ոչինչ պար-
կողակցութեան չէ դալիս, չէ ձեռնար-
կում: Այս էլ պետք է ասել, որ օտար
վաճառականները միշտ աշխատում են
ընկերութեամբ գործել, լաւ համարա-
ւելի, որ միութեամբ գործելն անհամեմատ
աւելի նպաստաւոր է, քան ջրառում
ուժեղով գործելը: Եւ չնք խօսում այն
խիստ կարգապահութեան մասին, որ
երևում է նրա թէ գործերի և թէ հա-
շիւների մէջ:

Այժմ գանք մեր տեղացի վաճառական-
ներին:

Նմանողութիւնը, կարծէն միմեանց
հետեւելը, միմեանս գործի ձեռնարկելը
մեր վաճառականների ամենապարտաւոր
պահանջութիւններից մինն է:

Մի վաճառական անպատճառ ուզում
է նմանուել և հետեւել միւսին, առանց
քննելու, առանց մտածելու, թէ որքան
օգուտ է դա իրեն: Մէկը հարստանում
է մի որ և է գործով, տեսնում է քա-
մանքն էլ նրա վրայ աչքերը չեղցին և
առանց մտածելու խելով իրենց գործը
թողնելով, այն գործին են ձեռնարկում:
Աչքի տեսած շատնիքով զրանով հարս-
տանալու ժամանակը հանդիմանալով, զեղ-
բը վերջապէս իրենց պատրաստութիւնը:
Միւս կողմից մի որ և է գործի ձեռ-
նարկելիս նրանք աչքի տեսած չեն առ-
նում, թէ արդեւ քանի մարդիկ կան
նոյնամանի գործով զբաղողներ, ինչ-
պիսի ոյժի և հակադրութեան տեղ
մարդիկ են զրանք, այդ գործով զբաղ-
ողներին թիւը համապատասխան է, ժո-
ղովրդի արհաւիրքին, թէ ոչ—այդ բո-
լորդներն ինչ ատիճանից ինչ առ-
տիճանի են հասել և ինչպիսի հանգա-
մանքներում, ինչպիսի ժամանակներում
են հարստացել: Այս լինելուց պակա-
սութիւններն ուրիշ կերպ չեն կարող
բացատրել, եթէ ոչ այն բանով, որ մեր
վաճառականները նոր գործի ձեռնար-
կութեան և աշխատանքի նոր արդիւր
գտնելու համար անընդունակ են Այդ
է պատճառը, որ մեր վաճառական-
ների մէջ անխափան մրցութիւն է տե-
րւում: Գիտութեամբ թէ անդիտու-
թեամբ նրանք աշխատում են այդպիսով
միմեանց ոչնչացնել և ոչնչանում են:

Ձիւղը կատարութիւնը, չկամութիւնը
և չար նախանքը քիչ չեն նպաստում զը-
րանց այդ վարձանքին, որը չուտ հարս-
տանալու ցանկութեամբ միայն կարելի
է բացատրել: Իսկ եթէ հոգեւորական
գիտելու լինէր այդ երկուսի, կը տես-
նանք, որ զրանից է միայն հետևում այն
վախկնտութիւնը, անհաստատանութիւն-
ը և անհետախուսութիւնը, որոնք յա-
տուկ են մեր վաճառականներին: Ուրեմն
այդ այդպէս լինելով, կարծում ենք չառ
պարզ բացատրելու է արդէն ամենայն
յայտնի այն երեւոյթը, որ մեր վաճառա-
կանների մէջ, մի քանի բացառութեամբ
միայն, չկան առևտրական ընկերութիւն-
ներ: Որտեղ կայ ջիւղը, կատարութիւն-
ը, չկամութիւնը և չար նախանքը, այն-
տեղ համեմատութեամբ, ընկերութեամբ
գործելը տեղ չունի, ի հարկէ:

Այդ բոլորը յիշելով, մենք միտք չու-
նինք բնաւ, երբեք ցոյցի վաճառականնե-
րին զրուստելով պարտաւոր մեր վա-
ճառականներին, երբեք ցոյցի վաճառա-
կանները կարօտ չեն, ի հարկէ, մեր դը-
րուստելուն, իսկ մեր վաճառականներին
պարտաւորել էլ մենք ոչինչ արած չենք
լինել: Առանց այն էլ մեր վաճառական-
ներին մասին աննպատակ չառ պարտա-
ւորել լսելով, ձանձրացել ենք: Մեր նը-
պատանք էր մասնացոյց անել փաստի
վրայ միայն և քննել զրա պատճառը:
ուրիշ ոչինչ: Մի ուրիշ անգամ գուցէ
մենք դարձեալ կը վերադառնանք այս
նիւթին:

S. Մանուէլ:

ՆԱՄԱՆՆԵՐ ՀԱՆԱԳԱՐԱՅ
(Նախ. Բ. *)

Գանձաւոր գետի կամրջից սկսում է
Ս. Յովհաննէս եկեղեցու փողոցը, որը
իւր գեղեցկութեամբ պէտք է առաջինն
համարուի Գանձաւորի թէ և փոշին այդ
տեղ ևս խիստ զգալի է Փողոցի երկու
կողմով անկուած են ծառեր: Այդ փողո-
ցում գտնուում է Ս. Յովհաննէս եկեղե-
ցին, որ անշուք է և կարօտ նորոգու-
թեան: Գանձաւորից շատը ամե-
նէին կարող չէ պատուարել համարուել
որ իրենց աւագ եկեղեցին մի այդպիսի
գրութեան մէջ է գտնուում:

Եկեղեցու բակում գտնուում է հայոց
ձիակահան-եկեղեցական տղայացի դպրո-
ցը, *) որ 1889/90 ուսումնական տարեա-
նի վերջին փակուեցաւ և ուսու-
ցիչներն էլ արձակուեցան:

Ս. Յովհաննէս եկեղեցին նիւթականի
կողմից ամենից աւելի է առաջնութեամբ
Գանձաւորի Ունի բաւական գեղեցիկ և
հայկապ շէնքեր, հողեր, բաղանիք, խա-
նութիւն: Այդ եկեղեցին կարող էր ոչ
միայն իւր թաղի ուսումնականները պահ-
պանել, այլ և ուրիշներին օգնել:

Նոյն փողոցի վրայ է գտնուում և Գան-
ձաւոր յաջորդի տունը, պոստ հեռագրա-
տունը, գրեմատիոնը, որ 210—220 ա-
շակերտ է սովորում: Գրեմատիոնում սո-
վորում են հայ, թուրք և ուսուցիչներ
ներ, որոնց թիւը միմեանց համեմատած
այնպէս է ինչպէս 4-ը, 2-ը և 1-ը: Այս
տարի աւարտել է 11 հոգի, որից 7-ը
հայ է, 3-ը թուրք և 1-ը թուրք: Նոյն
փողոցի վրայ գտնուում է մի դը-
րագարան, որի ցուցանակը մի կողմի
ծուռած, արդէն իսկ յայտարարում է
զրադարանի հոգեւոր լինելը: Գրադա-
րանում ստացւում են մի քանի ամա-
գիւրներ, որոնց միայն երկ-երեք ամիս
առաջ տացւում ամառանքներն էին
սեղանի վրայ դրած, մի քանի օրա-
թիւրներ և չարսկայնութիւն: Նոյն տեղ
է առաջ և Նունի անուան աղջկե-
րանց ուսումնականը որոգիմագիծը,
քաղաքային դպրոցը:

Այնուհետև շարունակում է մի բայն
փողոց, որի շուրջ ամբարն միայն աւե-
րակներ են երևում—այնքան խոցալէ են
անեղը: Փողոցի երկու կողմից կան ա-
ռուներ, որոնցով հարկաւոր գեղքում
ջրեր են հոսում այգիները ջրերու հա-
մար, բայց որոնք անգաղար ավերից
զուրա դարձել օղողում են ամբողջ փողո-
ցը և կէս արշին հատութեամբ նստած
փաշին ցիւխի փոխարեւում: Փողոցի վրայ
տեղ տեղ երևում են բաւական լաւ տը-
ներ, դարձաւոր հոկայական շինարար-
ները: Որոնցով միայն բաւել մի հոկայար
խառնութիւն է չինել: Մի փոքր հեռու բարձ-
րանում է սրբաւոր քարից շինած Ս.
Լուսաւորի եկեղեցին, որ գեղեցիկ և
հայկապ կերտածք ունի, ընդարձակ
բակով լինը բարձրագոյն և բաւական
յարմարաւոր հրադարձով ու փողոցնե-
րով շրջապատուած: Մտած է միայն կա-
թողիկէ բարձրացնել, որը նիւթական
միջոցների պակասութեան պատճառով
թիւ է: Կարծում ենք, որ գանձաւորից
ների համար լաւ չէ, որ այդ փառահեղ շէն-
քը երկար ժամանակ առանց կաթողի-
կէի մնայ: Եկեղեցու մաս կայ նաեւ ու-
սումնական, որը սակայն առանձին շէնք
չունի, որովհետեւ եկեղեցին զիւս աղքատ
է իսկ Ս. Յովհաննէս եկեղեցու միջոց-
ները: Եւ գտնում են նախապատու: Պէտք
է ասել, որ մի գարնանային (մերի և «ձեր») զա-
ղափար կայ գանձաւորիցին մէջ:
Ս. Յովհաննէս եկեղեցին ունի հարուստ
աղբիւրներ եկեղեցու համար և այդ
աղբիւրի առատանալուն քիչ չեն նպաս-
տել նա և այժմ: Ս. Լուսաւորի եկեղե-
ցու ծոռեր: Բայց այժմ, երբ այդ ծոռն

*) Տես «Նոր-Նար» № 115.

**) Օրիորդացի դպրոցի համար սեպտեմ-
բեր շինութիւն շտապարանով վարձու չի-
նութեան մէջ է գետնադրած:

իւր առանձին եկեղեցին ունի, նրանց չեն
էլ ուղում օգնել այն աղբիւրներից, ո-
րոնք նոյն իսկ նրանց տարբերիցն են
առաջացել: Մենք համարում ենք վար-
չական գործերի մէջ «մեր» և «ձեր»
զաղափարը, բայց միմեանք քաղաքի
համար— ոչ: Ուսումնական է եկեղեցին,
եթէ ոչ ժողովրդի, ուսումնական է հարս-
տացել նա— նոյն ժողովրդի, հետևաբար
ուսումնական է համար են գործող ուսե-
լու այդ միջոցները— նոյն ժողովրդի,
քանի որ միմեանք եկեղեցին ջուկ մար-
մին և ժողովրդը ջուկ մարմին չեն
կարծում: Նիւթ ու Յովհաննէս եկեղեցին
և նրա ծոռի հասարակական շէնքերը
մեծ կարիքներ ունին և ազատ միջոց
չեն կարող ունենալ.— այդ ուրիշ խնդիր
է, բայց երբ միջոցը կայ, էլ ուսումնական
են պահում այդ փողոցը: Փողը ոչ չեն
հաւաքում հաւաքելու համար, հապա հա-
տարակութեան պիտոյքները հոգալու...
Մենք հաւատացած ենք, որ մեր հողեր
կատարութիւնը խոչընդոտ չի դառնալ,
երբ մի եկեղեցին ցանկանայ միւս եկե-
ղեցուն օգնել: Ս. Լուսաւորի եկեղեցում
կ'ընկնի պատահելով, ներկայ է լինը
ժամանացութեան երկրեցիկ բաւական
կանոնաւոր խումբ կար, որ պատա-
հարար է կազմում: Գանձաւորներն էլ
թէ և մի առանձին ուսումնական, բայց
իրենց պաշտօններում, ինչպէս բուսման,
չեն թիւրանում և իրենց մէջ խնայ-
դասն գանձարան են հաստատել: Գո-
վիւր է ի հարկէ: Բայց այդ ինչպէս
լուծու ենք, այդ եկեղեցու քանոնները
մասողի են նաև իրենց առաջադիմու-
թեան նպատակով միջոցներ գտնել, որոնց
մէջ առաջին տեղն անշուշտ բունկու է
իրենց փոխադարձ օգնութիւնն ու զար-
գացման գործի կանոնաւորութիւնը:

Գանձաւոր բայց վերև յիշուած եր-
կու թաղերից, կայ նաև հայոց երկու
թաղ— Երևանցի և Նորաշենի թաղեր:
Երևանցի թաղը բաղկացած է մոտաւոր-
ապէս 40 տուն ձիակահաններից և եկե-
ղանից: Ունի ու Պէտքայն անունով մի
եկեղեցի, որը և ուսումնական է և տա-
րեկան 500 բուրլի նպատակ տալիս քա-
ղաքի հայոց ուսումնականներին (ս. Յով-
հաննէս եկեղեցու): Ժողովրդին ներկա-
յում զբաղեցնողը քանոնապահան խն-
դիրն է: Գանձաւորաւոր քանոնապահութեան
թիւնածոններ քիչ չեն, բայց բոլորն էլ
իրենց ձգտման անհամապատասխան ժո-
ղովրդին էլ բնականաբար, մի քանի
մասի բաժանուած է և իւրաքանչիւրն
իւր թիւնածոն ունի:

Գանձաւորական խնդիրն ընդհանրապէս
միաբանութեամբ խնդիրներից մէկն
է, բայց որը մեր ժողովրդի կողմից բո-
լորովն արածի թողած է եղած: Սովո-
րութիւն է դարձել միաբանութեամբ անդա-
դար գանդառուել մեր քանոններից,
թէ տգէտ են, իրենց կոչման անհամա-
պատասխան, միջոցներ մենք ինքնա-
կեն, որ ընտրում ենք այդ քանոններ-
ը: Ուր կարող է ձեռքը խոցել վրայ
գրած չիտաւորանում, որ իւր կեան
քան մի քանի խնդրաբերի չէ մասնակ-
ցել, որոնցով հողեր կատարութեան
առաջարկում է այս ինչ կամ այն ինչ
տգէտ տրամադրւի իրենց վրայ քանոնաց
ձեռնարկել: Ուր չէ գոնէ անգաղար գան-
դաններ լսել, թէ փողոց է փողոց, դռն է
դռն, ման են դալիս խնդրելով, որ այս
ինչի քանոնապահման համար գրած
խնդրագրին ստորագրեն: Եւ ստորագրում
են Գանձաւոր են, որ այդպիսի կոչմանով
մի այնքան էլ համապատասխան չլինի
լինի: Եւ իրաւել, չուտով լուծում են գան-
դաններ: Այս երեւոյթն ընդհանուր է:
Այսօր միմեանք բանը կրկնում է նաև
Երևանցի թաղում: Միջոցներ այնտեղ
կան արժանաւորներն էլ: Այդպիսի մէկն
են համարում նաև պ. Յովհաննէս Աս-
տուածատրեանը, որը թէ և բարձր ու-
սումնական, բայց իւր գործը չառ լաւ է

համարում և հետո է հայկաբանութեան
և հայոց անցեալ գրականութեան: Իսկ
մեզ էլ այդպիսի մարդիկ են հար-
կաւոր: Անցեալները «Նոր-Նար»-ը իւր
առաջնորդներից միմեան քանոնով
այդ խնդիրը, ցոյց էր տալիս, որ երբ
բարձրագոյն ուսումնական քանոնաց
պահանջում— դա որոշակաւ չափով ուղիղ
չէ, որովհետեւ քանոնաց լինելու համար
գլխաւոր պահանջն այն չէ, որ բարձր
ուսումնական, հապա տգէտ չլինի և
իւր կոչման համապատասխան պատրաս-
տութիւն ունենայ: Ընդէ եկեղեցուցիչ, ու
հայապէս և որ գլխաւորն է՝ կրօնական
ուղղութիւն ունենալով, բարոյական էլ
մարդ լինի: Ծառելով այդտեղ և նկատելով
որ մեր արժանաւոր քանոնները պոստ-
կանում են ճիւղ սեղանի: Եւ իրաւել, ժո-
ղովրդի մէջ մինչև օրս էլ պատմութեան
հին քանոնների կենսապարտութիւնը,
որից երևում է, թէ ինչպէս այդ մար-
դիկ ոչ միայն հոգեւոր հովիւ են եղել ի-
րենց զիւրում, այլ և մարմնաւոր իշխան
նոյն զիւրի և չքակալել ընտելիների
համար: Այդպիսի քանոնները այժմ էլ
կան, բայց չառ հազուադէպ են: Պէտք է,
որ Երևանցի թաղի ընտելիներն էլ աշ-
խատեն, որ իրենց քանոնան պատահա-
կան մի անձ չլինի, այլ փորձառու և
իւր կոչման հոգեւոր իշխան համապատաս-
խանող— Իսկ այդպիսի քանոնաւոր կարող
է շատ օգտակար լինել այդ ժողովում,
մասնաւոր որ լաւ էլ կ'աւանդու ունի:

Նորաշենի թաղը Գանձաւորում աչքից
հեռացած, մաքից մոտացւած մասն է
կազմում, լինում զիւրի նմանութիւն ու-
նի և չորս կողմից թուրքերով է շրջա-
պատուած, մասնաւոր որ քաղաքից էլ
կտրուած է: Ունի ու Աստուածածնայ
եկեղեցի թաղի կեղեցուն, և ու Սարգիս ե-
կեղեցի, որը ուսումնական է, չապ խաբիւր
զրութեան մէջ: Ժողովրդը եկեղեցուցիչ
է, եթէ միայն փոքր ինչ բարեկարգու-
թիւն լինի: Դրան ամենամեծ տաղացոյցն
այն է, որ երբ եկեղեցում երգեցիկ
խումբ է երգում, ժողովրդը լցւում է
եկեղեցում: Այստեղ ևս քանոնապահան
խնդիր կայ բարձրացած, որովհետեւ քա-
նոններից միմեան վախճանած է, սպա-
սում են, որ այդ թաղերի մի աշակերտ,
որ սովորում է Երևանի թիւնական ու-
սումնականում, աւարտէ և քանոնապա-
հայ:

(Եւ շարունակուի)

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ *)
(Ն. Սպենսերից)

Արեւելեան քրիստոնէութեան օգնութեամբ երե-
ւոյթի վրայ:

Սերիսան երբ բնութեւն է և կամ գլու-
խը սեղանին է խոլում, ցու է դրած և
այդ ցուի յիշատակութիւնը նրանց արձ-
նում է աւելի զգոյշ, այնպէս որ մի քա-
նի այդպիսի կրթութիւններից յետոյ,
երկիսան արդէն սովորում է զեկապարե-
լու իւր շարժողութիւնները:

Նիւթ նա բունկու լինի վառարանի
տարացած երկաթից, և կամ ձեռքը մեկ-
նէ դէպի ճրագի բոցը, և կամ արդէ և
ոտացած ջրով, այդ բոլորը խրատ կ'լինի
նրա համար և երկար ժամանակ չի մո-
ռանալ:

Մի կամ երկու այսպիսի դէպքերի
աղբիւրութիւնն այնքան զօրեղ է լինում
մանկան վրայ, որ յետոյ բոլորովն ան
կարելի է համոզել նրան արհամարհելու
ինքնապահպանութեան օրէնքները:
Այս բոլոր դէպքերում ասին, բնու-
թիւնը ցոյց է տալիս միջ ամենապարզ
և հասկանալի կերպով— բարոյական կար-
գապահութեան իսկական տեսութիւնը
(teoria) և իսկական գործնականութիւնը
(практика), որոնք չառ սովորական
կ'ընեն մեզ, եթէ թիւնական նոյնիւր:

*) Տես «Նոր-Նար» № 80.

Հրատարակուած է Բարձրագոյն

Հրաման Խարկովի - Կրեմլնիցուցի
երկաթուղու 50% օրինագրիներ
գուրս թողնելու և 1890 թվու
նուսաց 40% սկիզբի 4-րդ փոխա-
ռութիւնն անելու մասին:

Խմբագիր-Հրատարակիչ
ՍՊԱՆԻՄԱՐ ՍՊԱՆԻՄԱՐՆԵՐ,

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

Երկաթուղիներ թիֆլիս
և Վլադիկազկայի միջև
մինչև նոյեմբերի 1-ը:

Թիֆլիսից գնում են՝
Վլադիկազկայից գուրս են դախի
Հինգ հոգու և տեղ ունեցող փակ կառ-
քերը, առ. 7 ժամին, գեղեցիկ է Գուրուր
կայարանում և միւս օրը երեկոյան ժամը
5-ին Հասնում է Վլադիկազկայից: Նոյնպէս
Թիֆլիսից գնում է առաւօտեան ժամը 9-ին,
գեղեցիկ է Միլիտար և միւս օրը երեկոյ-
նուն ժամը 8-ին Հասնում է Վլադիկազկայից:
Վլադիկազկայից գնում են Գուրուր օմիկուսնե-
րը գնում են և երեկոյան ժամը 4-ին, և ա-
ռաւից գեղեցիկ է կայարաններում, միւս օրը
երեկոյան ժամը 8-ին Հասնում է Վլադիկազկայից:
Երեկոյան անգամ դուրս է գալիս երեկոյան ժամը
5-ին և նոյնպէս առաւից գեղեցիկ է միւս օ-
րը երեկոյան ժամը 8-ին Հասնում է Վլադիկազ-
կայից:

Հինգ հոգու և տեղ ունեցող փակ կառ-
քերը առաւօտեան ժամը 7-ին գեղեցիկ է,
Առաւօտեան կայարանում և միւս օրը երե-
կոյան ժամը 6-ին Հասնում է Թիֆլիսի-
Միւս գուրս է գալիս առաւօտեան 9 ժա-
մին, գեղեցիկ է Միլիտար և միւս օրը ե-
րեկոյան ժամը 8-ին Հասնում է Թիֆլիս:
Վլադիկազկայից գնում են Գուրուր օմիկուսնե-
րը երեկոյան ժամը 4-ին, գեղեցիկ է և կանգ
առնում և միւս օրը երեկոյան 7 ժամին
Հասնում է Թիֆլիս, միւս օրը գուրս է գալիս
երեկոյան 5 ժամին, առաւից գեղեցիկ է,
միւս օրը երեկոյան 5 ժամին 50 ը, Հաս-
նում է Թիֆլիս:

ՇՈՒԿԱԿԱՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

I Սև ծովի վրայ
Բաթումից գնում են՝
Երեկոյան օրը, երեկոյան
ժ., ուղիղ գնում, Մուխոմի և Նովոօրոս
սիյակի վրայով:
Հինգ և 6 ժամի երեկոյան 4 ժամին
ուղիղ գնում, Նովոօրոսի վրայով:
Շաբաթ օրը, երեկոյան 8 ժա-
մին, չորանաւու գնում, բոլոր նաւա-
հանգիստներով:
Երկու և 3 ժամի երեկոյան 7 ժ.
առաւօտեան գնում, զեպի Կ. Պոլս
Բաթում գալիս են
Երկու և 3 ժամի օրը, առաւօտեան,
ուղիղ գնում, Կերչի և Մուխոմի վրայով:
Չորեքշաբթի օրը, առաւօտը,
ուղիղ գնում, Կերչի և Նովոօրոսի վրայով:
Ուրբաթ օրը, երեկոյան, չորա-
առաւ գնում:
Կիրակի օրը, առաւօտը Կ. Պոլ-
սից:
Մուխոմի և Նովոօրոսի եկող այն
նաւերը, որոնք վերադարձին մտնում են
Մուխոմի և Նովոօրոսի վրայով, Նովոօրոսի վր-
այից դուրս կը դառնան երեկոյան ժամը
-ին, որպէս զի Նովոօրոսի վրայի երկա-
թուղու գալուստ յարմարի:
Փոթի գալիս են
Սուխումից՝ երեկոյան օրը:
Բաթումից՝ հինգշաբթի, չորեք-
շաբթի, երկուշաբթի, երեկոյան և
ուրբաթ օրը:

II Կասպից ծովի վրայ
Բաթումից գնում են
Գերբէնից, Պետրոպոլսկ և Աստ-
րախան՝ չորեքշաբթի, ուրբաթ և չա-
բաթ օրը, երեկոյան ժամը 1-ին:
Ուղու և Միւս՝ չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրը, երեկոյան ժամը 5-ին:
Լէնցու օրը, Աստրախան և Էնզե-
լի՝ երկուշաբթի օրը, երեկոյան ժամը
1-ին:

Երկու և 3 ժամի երեկոյան 7 ժ.
առաւօտեան գնում, զեպի Կ. Պոլս
Բաթում գալիս են
Երկու և 3 ժամի օրը, առաւօտեան,
ուղիղ գնում, Կերչի և Մուխոմի վրայով:
Չորեքշաբթի օրը, առաւօտը,
ուղիղ գնում, Կերչի և Նովոօրոսի վրայով:
Ուրբաթ օրը, երեկոյան, չորա-
առաւ գնում:
Կիրակի օրը, առաւօտը Կ. Պոլ-
սից:
Մուխոմի և Նովոօրոսի եկող այն
նաւերը, որոնք վերադարձին մտնում են
Մուխոմի և Նովոօրոսի վրայով, Նովոօրոսի վր-
այից դուրս կը դառնան երեկոյան ժամը
-ին, որպէս զի Նովոօրոսի վրայի երկա-
թուղու գալուստ յարմարի:
Փոթի գալիս են
Սուխումից՝ երեկոյան օրը:
Բաթումից՝ հինգշաբթի, չորեք-
շաբթի, երկուշաբթի, երեկոյան և
ուրբաթ օրը:

III Կասպից ծովի վրայ
Բաթումից գնում են
Գերբէնից, Պետրոպոլսկ և Աստ-
րախան՝ չորեքշաբթի, ուրբաթ և չա-
բաթ օրը, երեկոյան ժամը 1-ին:
Ուղու և Միւս՝ չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրը, երեկոյան ժամը 5-ին:
Լէնցու օրը, Աստրախան և Էնզե-
լի՝ երկուշաբթի օրը, երեկոյան ժամը
1-ին:

ԵՐԿԱՅՈՒՂՈՒ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

I Անգրիկական երկաթուղի
Գուրուր Թիֆլիս գալիս է
Բաթումից, պոստ. 11 ժ. 8 ր. եր.
Բաթումից, 7 ժ. 40 ր. առ.
Բաթումից, մար. ապ. 8 ժ. — ր. առ.

Գանձակից, 8 ժ. 20 ր. եր.
Գուրուր Թիֆլիս գալիս է
Բաթում, պոստային. 8 ժ. 40 ր. առ.
Բաթում, 12 ժ. 8 ր. գի.
Բաթում, մար. ապ. 3 ժ. 10 ր. ց.
Գանձակ, 9 ժ. 45 ր. առ.

II Անգրիկական երկաթուղի

Ուղու և Միւս՝ չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրը, երեկոյան ժամը 5-ին:
Լէնցու օրը, Աստրախան և Էնզե-
լի՝ երկուշաբթի օրը, երեկոյան ժամը
1-ին:
Ուղու և Միւս՝ չորեքշաբթի և ուր-
բաթ օրը, երեկոյան ժամը 5-ին:
Լէնցու օրը, Աստրախան և Էնզե-
լի՝ երկուշաբթի օրը, երեկոյան ժամը
1-ին:

I Բոստով-Վլադիկազկայի երկաթ.

Վլադիկազկայից գնում է 9 ժ. 30 ր. առ.
Բոստով գալիս է 8 ժ. 48 ր. առ.
Բոստովից գնում է 7 ժ. 28 ր. ցեր.
Վլադիկազկայից գալիս է 7 ժ. — ր. եր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ
Ո Ւ Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

Գրեց
ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ ՄԵԼԻՔ-ՅԱՅԱՋԱՐԵԱՆ
Գինն է 40 կոպէկ

Հրատարակութիւն Թիֆլիսի Հայերէն գրքեր Հրատարակող ընկե-
րութեան:

Կարելի է ստանալ Թիֆլիսի Հայ գրաւաճառանոցներից:

10—2

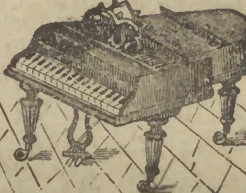
ԱՐԱԳԱՏԻՊ ՄԵԲԵՆԱՆԵՐԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՅԱՅԱՋԱՐԵԱՆ
ԱՐԵՐՏ ԵՒ ԸՆԿ. ԵՒ ՖԱՅԱՆՄ ՎԱՐՁԱՐՈՒՄ
Պարտադրում է ևս հասցնում է, երբ խառնուրդը նորայն յարմարութեան
համար. —
Տպարանական արագատիպ մեքենաներ 9 մեծութեամբ.
Տպարանական արագատիպ գլանակաձև մեքենաներ 6
մեծութեամբ, Տպարան. արագ- մեքենաներ աստիճանա-
կաձ 4 մեծութեամբ: Վիճակագրական արագ. մեքենաներ
8 մեծութեամբ: Վիճակագրական ձեռքի մամուլներ և
տպակալի մագրական գործին վերաբերեալ բոլոր պարա-
գանները:
Նորերը առնելիս ընդունում և հին մեքենաներ վճա-
րի փոխարէն:
Պատկերազարդ արժեքուցակները ուղարկում են ձե-
րիաբար:
(Ա. Է. Օ. № 29373) 11—1

ԾԻՍԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՈՍԿԻ ՄԵԳԱՆ
ՈՍԿԻ ՄԵԳԱՆ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Ն. Ի. ԲՈՋԱՐՋԵԱՆՅԻ
Առաջարկում են պ.պ. սիրողներին լաւ ծխախոտ և պապի-
րոս իմ գործարանից, ուր պահեստում կայ թիւրքական և տե-
ղական արգինաբերութեան գերազանց յատկութեան թարմ
ծխախոտ: Պատուէրները կատարում են ճշգրտութեամբ և գոր-
ծածողների ճաշակի համեմատ: Մագրակներում կայ ծխախոտ
գործածելու ամենալաւ գործիներ և նիւթեր: Գործարանի գլխա-
ւոր խանութը գտնւում է Դժոքոյ վայր փողոցում, աղետական-
ների հողային բանկի (նախկին Արծրունու) տանը:
X—16

ՆԵՐՄԱՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑՈՒՄ
Նորեկ աշակերտների ընդունելութիւնը սկսուելու է սոյն ՕԳՈՍՏՈՒ
ԱՄՍԻ 16 ից. իսկ քննութիւնները և վերաքննութիւնները օգոս. 29-ի
ց. 1-ն սեպտ.: Մանրամասն տեղեկութիւնները, թէ որ առարկայից
օրը կը կրնի քննութիւն կամ վերաքննութիւն կարելի է իմանալ Դպրո-
ցում:
3—2

ՇԱՄԱԽՈՒԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԾԻԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՆ
ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ վարչութիւնը հրաւիրում է ուսուցչութեան
արտօնութիւն ունեցող երեք ուսուցիչ և մի ուսուցչուհի Հայոց
Ռուսաց լեզուների, թուրքականութեան, բնական պատմութեան, վա-
րկազգրութեան, զօնագրութեան և ձեռագործութեան: Այս առարկա-
ների ընդունակ և համապատասխան ցանկացողները կարող են շու-
տով գիմել տեղի գերապատիւ Առաջնորդին:
3—3

ՊԱՅՏՈՒԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՄԵՆԱՅՈՒՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Ե. ԻՍԽԱՆԵԱՆ ԿՍԱԿԻՆ
Ըստ կտակի բարեխառն Յովսէփայ Իզմիրեանց, գործադիր մե-
նաւուն Յանձնաժողովս պատիւ ունի հրաւիրել այն հեղինակները
ու բանասէրներն, որք ազգային դպրութեան և Պատմութեան
վերաբերեալ որ և է աշխատութեամբ մը կը փափաքեն մասնակցել
Սահակ-Մեղրոսեան գրական Մրցանակաբաշխութեան, Հաճին իրենց
աշխատութիւններն յուղարկել մինչև յաւաքիկայ 1891 տարւոյ Յու-
նուարի վերջ առ Ամենապատիւ Մրցադան Պատրիարք Հայրն Յանձն-
աժողովոյ հասցէին:
Տպագրեալ աշխատութիւնը պէտք է երեք օրինակ յուղարկուին. իմ
ձեռագիրը բնաւ չեն դարձուրի:
8—4

1890 թվու օգոստոսի 7-ից բացւում է
ԿՈՎԿԱՍԵՍԵՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

պահուստ երաժշտական գործիք-
ների և նոստարների, բոլորա-
ների և պլանինոների
Պատկերազարդ առաւելին գալու-
մարի գործարան

ԵՂ. ԴԻՏԵՐԻՍՆԵՐԻ,
Կ. Մ. Շերեքերի, Բեկկերի, Սմիլտի, Միլլախի, Դեմետի
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ
ՇԻՊՄԱՅԵՐԻ, ԲԻՏԵՆԵՐԻ, ԲԵՏՏԱՅԵՐԻ,
ԳԼԱՆԴԱՆԻ հարմարեցում, ՇԻՊՄԱՅԵՐԻ հարմարեցում
Թիֆլիս, Դժոքոյ վայր փողոց, Թ. Ազ. Հ. Բանկի տանը:
10—2

Մամուլի տակ է և մինչև սեպտեմբեր լոյս կը տեսնի.
Բ Ա Ֆ Յ Ի Ի
Դ Ա Ի Ի Թ Բ Է Գ
Առաջին, երկրորդ, երրորդ և չորրորդ (անտիպ-ձեռագրի) մասերը,
հեղինակի գեղեցկատիպ պատկերով, ամփոփած մի մեծ հատորի մէջ:
Տպւում է գեղեցիկ տպագրութեամբ, մաքուր թղթի վրայ, և
ժողովրդի ամեն դասակարգերին մատչելի լինելու համար, անհամե-
մատ արժան, քան առաջին տպագրութիւնը—
Թիֆլիսում կ'արժենայ — 2 ր. — 50 կոպ.
Թիֆլիսից դուրս — 3 րուբլի.
Կարելի է գիմել ուղղակի հեղինակի այրին հետեւալ հասցեով
Тифлисъ, Садовая ул., д. док. Д. Лисицева, № 29, Анна Ме-
ликъ-Акопяна (Раффи).
3—3

ԽՐԵՆԻ ՍԻՐՈՊ ԻՐՈՂԱԽԱՆ ԳՐԻՄՈ ԵՒ ԸՆԿ.
(Sirope de Raifort de Grimault & Cie) Պարզի գեղագործների
ԹՈՅԼԱՏՐՈՒՄ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱՅՈՒՄ
Այս դեղը պատրաստուած է իօդից և սկորբուտ հիւանդութիւնից
պահպանող բոցաբոցի խրեյից, cochlearia-ից և դոստիլից. բժիշկները
ձկան խորի տեղ տալիս են թոյլ երեխաներին և կոկորդային մկանուն-
ների ուսուցում և զլիւս ու երեսի վրայ բոցաբոցի դուրս գալու տրա-
մադիր աւշոտ անձներին:
Պահեստն է Ռուսիայի գլխաւոր գեղատնեցում:
(M.) 15—15